

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

Освітній ступінь: молодший бакалавр
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Освітня програма: Психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні науково-
методичної комісії
факультету соціальної та
психологічної освіти

«24» грудня 2020 р.
(протокол № 4)

Голова науково-методичної комісії
доц. Бондаренко Г.В.

Умань–2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестаційного екзамену укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Молодший бакалавр» зі спеціальності 053 «Психологія», схвалена науково-методичною комісією факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 4 від 24 грудня 2020 року).

Атестаційний екзамен є кваліфікаційним і призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань дисциплін циклу професійної підготовки, передбачених навчальним планом, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 053 «Психологія»:

- Загальна психологія
- Вікова психологія
- Психологія особистості
- Експериментальна психологія
- Диференційна психологія
- Психологія масової свідомості
- Організація та методика соціально-психологічного тренінгу
- Арт-терапія

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ», ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МОЛОДШИЙ БАКАЛАВР»

Кваліфікаційні вимоги до молодшого бакалавра

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, вчинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Молодший бакалавр повинен уміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаєностосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК5. Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів станів, особистісних властивостей на різних етапах онтогенезу.

ФК6. Здатність розуміти сучасний стан та тенденції розвитку психологічної служби в Україні та за кордоном; знати організаційно-методичні, правові та етичні засади діяльності психологів освіти.

ФК7. Здатність розуміти методологічні засади психологічного дослідження та характеризувати етапи становлення експериментального методу в психології.

ФК8. Здатність відтворювати основні підходи до вивчення біологічних і соціальних чинників розвитку особистості; методи вивчення впливу спадковості і середовища на розвиток особистості; розуміння індивідуальних відмінностей, обумовлених темпераментом і характером, та основні підходи до їх вивчення.

ФК9. Здатність до розуміння закономірностей спілкування та взаємодії між людьми; видів групової динаміки; соціально-психологічні типів особистості; методів дослідження соціальної психології.

ФК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ФК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Використовувати знання про роль провідної діяльності для пояснення психологічних особливостей новоутворення дитячого, молодшого шкільного (зрілого дитинства), підліткового, юнацького віку та дорослої людини.

ПР19. Застосовувати особистісний підхід у дослідницькій діяльності; інтегрувати набуті знання з метою кращого розуміння особистості, застосовуючи їх для пояснення і прогнозування особистісного розвитку.

ПР20. Користуватися спеціальними діагностичними методиками, які дозволяють оцінити індивідуальні особливості особистості; інтерпретувати власні психічні стани; проводити елементарні психологічні дослідження.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі атестаційного екзамену.

Склад комісії затверджується наказом ректора університету. До складання атестаційного екзамену допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену студент отримує екзаменаційний білет, час для підготовки відповіді відводиться у межах 30 хвилин.

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти молодший бакалавр зі спеціальності 053 Психологія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності

до програм навчальних дисциплін.

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА

Оцінка відповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (BC), задовільно (DE), незадовільно (FX).

Оцінки *«відмінно» (A)* заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ психологічних наук і вміння вільно їх використовувати у відповідях на питання білету, ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями.

Зазвичай, оцінка *«відмінно»* ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з психологічних дисциплін, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності психолога, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки *«добре» (BC)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ психологічних наук, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у поясненні психічних явищ.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних психологічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання в професійній діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)* заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ навчальних дисциплін в обсязі, потрібному для майбутньої роботи психолога, але частково ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка *«незадовільно» (FX)* виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основних психологічних дисциплін, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг відповісти на питання білету.

Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психологічних дисциплін або їх недостатньо для початку професійної діяльності психолога.

Програма атестаційного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології № 6 від 09 грудня 2020 року.

/ Зав. кафедри психології

О.Д.Сафін

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Розкрийте місце сучасної психології в системі наук.
2. Охарактеризуйте гештальт-психологію.
3. В чому суть методу аналізу продуктів діяльності людини?
4. Порівняйте поняття „лідерство” та „керівництво”. Які ви знаєте типи лідерів?
5. Яка якісна відмінність в міжособистісних стосунках в групах?
6. Охарактеризуйте основні види діяльності.
7. Що таке інтериоризація та екстериоризація дій?
8. Які ознаки уважності та причини неуважності учнів?
9. Які ви знаєте способи удосконалення відчуттів та компенсаторні можливості в галузі відчуттів?
10. Охарактеризуйте індивідуальні відмінності в процесах пам'яті.
11. Які ви знаєте етапи мислення учня в процесі розв'язування задач?
12. Охарактеризуйте індивідуальні властивості уяви.
13. Розкрийте фізіологічні механізми мовної діяльності.
14. Охарактеризуйте різновиди мовлення
15. Охарактеризуйте методи вивчення самооцінки та рівня домагань особистості.
16. Предмет вікової психології та її розділи. Завдання сучасної вікової психології.
17. Поняття про психічний розвиток.
18. Кризи психічного розвитку особистості (за Л.С.Виготським).
19. Поняття рушійних сил психічного розвитку.
20. Основні закономірності психічного розвитку.
21. Періодизація психічного розвитку та принципи її створення за Д.Б.Ельконіним (провідний вид діяльності, новоутворення, соціальна ситуація розвитку).
22. Методи діагностики вікової психології.
23. Пренатальний розвиток. Особливості кризи новонародженості.
24. Психічний розвиток дитини в ранньому віці (новоутворення, провідна діяльність). Криза 3-х років та її ознаки.
25. Соціальна ситуація розвитку дітей дошкільного віку. Провідна діяльність, новоутворення віку та їх характеристика.
26. Соціальна ситуація розвитку та новоутворення у молодшому шкільному віці. Провідна діяльність молодшого школяра та її структура.
27. Психічний розвиток у підлітковому віці (основні новоутворення, криза віку та її особливості, провідна діяльність).
28. Психічний розвиток в юнацькому віці (особливості розвитку особистості, новоутворення, провідний вид діяльності, соціальна ситуація розвитку). Проблеми професійного самовизначення.

29. Поняття про особистість в психології, її типи та структура.
30. Концепції особистості фрейдизму і неофрейдизму.
31. Різновиди психологічного захисту та їх характеристика.
32. Вплив соціальних норм на поведінку особистості.
33. Чинники виникнення синдрому емоційного вигорання.
34. Благополуччя як позитивний саногенний потенціал особистості.
35. Ставлення до кризи та її подолання.
36. Гармонійний та дисгармонійний розвиток особистості.
37. Емоційні властивості особистості.
38. Теорія особистості З. Фрейда.
Поняття гіпотези в експериментальній психології. Види гіпотези.
39. Необхідні умови проведення експериментального дослідження.
40. Яким є зв'язок між теорією і експериментом.
41. Типи експериментів у психології.
42. Об'єкт, предмет та цілі експериментального дослідження.
43. Планування експерименту. Фактори, що порушують внутрішню та зовнішню валідність.
44. Експериментальні змінні.
45. Загальна характеристика психологічного експерименту.
46. Види експериментальних планів.
47. Планування кореляційного дослідження. Типи кореляційного дослідження.
48. Основні джерела артефактів у планах експерименту для однієї незалежної змінної.
49. Етика наукового дослідження.
50. Основні інтерпретації кореляційного зв'язку. Основні види кореляційного зв'язку між змінними. Аналіз типів кореляційного дослідження.
51. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.
52. Диференційна психологія як наука.
53. Поняття психологічної норми.
54. Взаємодія середовища і спадковість.
55. Індивід, особистість, індивідуальність.
56. Місце характеру в структурі індивідуальності.
57. Характер як відповідь людини на фрустрації.
58. Класифікація як науковий метод.
59. Психологічні типи, виділені К.Г. Юнгом.
60. Стать в структурі індивідуальності.
61. Стиль спілкування в структурі індивідуальності.
62. Здібності в структурі індивідуальності.
63. Індивідуальний стиль діяльності.
64. Стиль життя і самоактуалізація.
65. Види та характеристика маси як соціально-психологічного явища.
Індивід і маса. Зміни, що відбуваються з індивідом у масі.

66. Психологічні властивості та типологія масової свідомості. Структура, функції та динаміка масової свідомості.
67. Мотиви участі у масових рухах: емоційно-афективна мотивація, ціннісно-раціональна мотивація, традиційні цілі. Види масових рухів.
68. Загальні механізми, суб'єкти та форми стихійної поведінки.
69. Загальна характеристика психологічних механізмів формування масової свідомості.
70. Поняття про "циркулярну реакцію" як механізм стихійної поведінки. Етапи циркулярної реакції.
71. Психологічні фактори існування натовпу. Зібрана та незібрана публіка, її види. Поведінка натовпу: поняття, види та механізми регуляції поведінки.
72. Поняття про масову паніку та умови її виникнення. Способи впливу на панічну поведінку.
73. Масова агресія як форма стихійної поведінки, умови її виникнення. Механізми впливу на агресивний натовп.
74. Характеристика поняття «масові настрої». Теорії настроїв. Цикли, рівні, функції та прогнозування розвитку масових настроїв.
75. Способи фіксації і відтворення масової свідомості: мова, ритуал, традиції, культурні інсценування.
76. Технології і методи управління масовою свідомістю і масовою поведінкою.
77. Чутки та їх різновиди. Джерела та умови виникнення чуток. Профілактичні заходи та активні контрзаходи як протидія чуткам.
78. Історія становлення тренінгових технологій.
79. Специфіка тренінгової форми роботи.
80. Цілі і завдання тренінгу.
81. Загальні принципи тренінгу.
82. Вимоги до особистості тренера.
83. Фази розвитку тренінгової групи.
84. Етапи побудови змістовної роботи в тренінгу.
85. Формування норм і правил в групі.
86. Паузи і суперечки в групі.
87. Охарактеризуйте напрямки розвитку арт-терапії?
88. Опишіть діагностичні можливості арт-терапії.
89. Психотерапевтичні можливості арт-терапії.
90. Техніки групової арт-терапії.

Рекомендована література

Основна

1. Скрипченко О. Загальна психологія. Київ : Либідь, 2005. 464 с.
2. Скрипченко О., Долинська Л., Огороднійчук К. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Каравела, 2011. 463 с.
3. Савчин М. І. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2011. 382 с.
4. Павелків Р. В. Вікова психологія. К.: Кондор, 2011. 468 с.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. К: Центр учбової літератури, 2010. 125 с.
6. Вікова психологія : Навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О. В. Пасека та ін. К: Центр учбової літератури, 2012. 375 с.
7. Демчук О. А. Вікова психологія. Умань: Видавець Сочінський, 2010. 215 с.
8. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, В. Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2009. 399 с.
9. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с. [Електронний ресурс] URL: [http://libfree.com/194904719-psihologiyavikova ta pedagogichna psihologiya skripchenko ov.html](http://libfree.com/194904719-psihologiyavikova%20ta%20pedagogichna%20psihologiya_skripchenko_ov.html)
10. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2009. 110 с.
11. 2. Галян О. І. Експериментальна психологія : навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
12. 3. Карпенко З. С. Експериментальна психологія : методичні рекомендації до практичного курсу. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 76с.
13. 4.
14. Максименко С.Д. Експериментальна психологія : підручник / за ред. С. Д. Максименко, Е. Л. Косенко. К.: ЦУЛ, 2008. 360 с.
15. Мещанова Г. Соціально-психологічне дослідження особистості: теоретико-методологічний аспект / Г. Мещанова. Т.: Економічна думка, 2004. 86с.
16. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник. К: : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
17. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія : навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.
18. Диференційна психологія / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 600 с.
19. Палій А.А. Диференціальна психологія: навч. посібник. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
20. Чеканська О.А. Диференційна психологія. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2016. 210 с.
21. Собченко О. М. Психологія впливу. Кондор, 2013. 156 с.
22. Гуменюк О. С. Психологія впливу. Економічна думка, 2003. 304 с.

23. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу. Центр учбової літератури, 2007. 447 с.
24. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу. Міленіум, 2008. 214 с.
25. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів / за ред. Л. А. Найдьонові, Н. І. Череповської. Міленіум, 2014. 346 с.
26. Перепелюк Т. Д., Ільченко І. С. Різновиди соціально-психологічного тренінгу : методичні рекомендації. Умань. ПП Жовтий, 2010. 133 с.
27. Організація і методика соціально-психологічного тренінгу / уклад. О. М. Шевчук. Умань. ПП Жовтий ОО, 2011. 133 с.
28. Мельник Ю. Енергія тренінгу. К. Главник, 2008. 143 с.
29. Бабій І. В. Арт-терапія в освіті та соціальній сферії : навчально-методичний посібник / укл. І.В. Бабій – Умань : ВПЦ «Візаві», 2016 – 128 с.

Допоміжна

1. Атемасова О. А. Практична психологія у початковій школі: навч. посіб. – Х.: Ранок, 2010. 160 с.
2. Коробко С. Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами : Метод. Посібник. К.: Літера ЛТД, 2006. 416с.
3. 7. Музика О. Л. Курсові роботи з психології: навчально методичний посібник. Житомир, 1999. 38 с.
4. Зязюн І. Без свідомість. Підсвідомість. Творчість. // Мистецтво та освіта. - № 3. – 2001. – С.3-9.
5. Левчук Л. Психоналіз: історія, теорія, мистецька практика. – К.: „Либідь”, 2002. 255 с.
6. Терлецька Л. Г. Психологія дитинства. Практикум : Навчальний посібник. К.: Главник, 2006. 144 с.